

„NEHODY, CHYBY A POHROMY“ – POSTUPY PRI HĽADANÍ
NAJADEKVÁTNEJŠIEHO PREKLADU NEPRELOŽITEĽNÉHO TEXTU
NA PRÍKLADE KRÁTKEHO FILMU

“ACCIDENTS, BLUNDERS & CALAMITIES” – METHODS IN SEARCH FOR THE MOST
APPROPRIATE TRANSLATION OF AN UNTRANSLATABLE TEXT
ON THE EXAMPLE OF A SHORT FILM

JÁN KERESTY

Abstract:

The paper deals with the translation methods and the reflection processes used in search for the most appropriate translation of an untranslatable text on a particular example. The first part presents an overview of the various non-translatable elements of the source text, as well as an analysis and justification of their non-transferability. The second part presents several possibilities of the translation methods applicable in the creation of the target text striving to the utmost to preserve not only the content of the source text but also its formal qualities that are important for its overall character and should therefore be maintained in the translation.

Keywords: *translation, untranslatable text, lost in translation, appropriate translation equivalent*

Abstrakt:

Príspevok sa zaoberá prekladateľskými postupmi a úvahovými procesmi využívanými pri hľadaní čo najadekvátnejšieho prekladu nepreložiteľného textu na konkrétnom príklade. Prvá časť sa venuje prehľadu jednotlivých nepreložiteľných prvkov vo východiskovom texte, ako aj analýze a zdôvodneniu ich nepreložiteľnosti. Druhá časť predstavuje možnosti viacerých prekladateľských postupov využiteľných pri vytváraní cieľového textu snažiacich sa v čo najvyššej miere zachovať nielen obsahové, ale aj formálne vlastnosti východiskového textu, ktoré sú dôležité pre celkový charakter originálu a mali by preto byť zachované aj v preklade.

Kľúčové slová: *preklad, nepreložiteľný text, stratené v preklade, adekvátny prekladový ekvivalent*

Úvod

V prekladateľskej praxi sa často stretávame s nečakanými problémami a prekážkami rôzneho druhu, ktoré musí prekladateľ, niekedy promptne, inokedy s rozvahou a dostatkom času na premýšľanie, vyriešiť. Ide pritom o rôznorodé problémy, od slovných hračiek, cez lingvoetnorealie, metatextové odkazy, intertextualitu, alúzie na výroky slávnych z daného jazykového či kultúrneho prostredia, ktoré sú v inom prostredí pre absenciu konotácií sémanticky prázdne (teda nikomu nič nehovoria), použitie viacerých jazykov v rámci jedného rozhovoru, striedavé použitie spisovnej normy a nárečia v prehovoroch tej istej postavy a nespočet ďalších. K vážnym, hoci možno menej častým problémom prekladateľa patrí transfer zvukovej stránky textu, teda prenos zvukových figúr, akými sú napríklad asonancia, konsonancia, aliterácia a pod.

S každým z uvedených problémov sa prekladateľ musí popasovať osobitne. Kvalita výsledku pritom závisí výlučne od jeho schopností, sčítanosti, rozhľadu, šírky slovnej zásoby a rôznych iných faktorov, ktoré sa rôznia od problému k problému. Ak sa problematické prvky kumulujú, znásobuje sa aj množstvo úsilia, ktoré musí prekladateľ do boja s nimi vložiť. Každý

prekladateľ sa však občas môže dostať do veľmi zložitej, až bezvýhodiskovej situácie – k prekladaniu nepreložiteľného.

Nepreložiteľnosť je podľa Popoviča situácia, keď medzi jazykovými prvkami originálu a prekladu nedochádza k významovej a výrazovej zámene (Popovič, 1971, s. 156). Popovič uvádza, že tieto situácie možno rozdeliť na jazykové a tematické prípady, pričom medzi jazykové zaraďuje okrem iného napr. fonologické pomery v texte, rytmus a prozódium (Popovič, 1971, s. 13). Podľa nášho názoru možno k týmto prípadom pridať aj zvukové štylistické figúry.

Príkladom nepreložiteľného textu je aj predmet analýzy tohto príspevku. Ide síce len o časť textu krátkeho filmu (sprievodný text rozprávky vo filme), ktorý však nastoľuje hneď niekoľko prekladateľských problémov. Reč je o krátkom animovanom filme s pôvodným názvom *Accidents, Blunders & Calamities* z roku 2016 od režiséra a producenta Jamesa Cunninghama vytvoreného v spolupráci s výtvarníkmi z Media Design School na Novom Zélande [Accidents Web]. Tento film bol na Slovensku prezentovaný na filmovom festivale *Art Film Fest 2016* v pôvodnom znení so slovenskými titulkami.

Nepreložiteľné prvky textu a zdôvodnenie ich nepreložiteľnosti

V uvedenom filme, ktorého hlavnými hrdinami sú predstavitelia živočíšnej ríše, rozpráva, resp. číta *Otec Vačica (Father Possum)* ráno pred svitaním svojim dvom ratolesťam príbeh na dobrú noc z knihy s rovnomenným názvom – *Accidents, Blunders & Calamities*. V príbehu sa v 26 krátkych aliteračných veršoch v abecednom poradí postupne zoznamujeme s 26 zvieratkami, ktoré zídu zo sveta neúmyselným ľudským pričinením, často bez toho, aby človek vôbec tušil, že ich smrť spôsobil. Ak chce prekladateľ čo i len trochu zachovať napätie, farbu a gradáciu príbehu, predstavuje týchto 26 krátkych veršov pri pokuse o ich verný preklad muky pekelné.

Abecedné poradie v názve filmu

Prvým orieškom je už preklad názvu tohto filmu. Tri slová v abecednom poradí, *Accidents, Blunders & Calamities*, nenútené predpovedajú atmosféru abecedného poradia, v ktorom bude hlavná časť príbehu rozprávaná. Zároveň odkazujú na typické detské knihy, ktorých príznačnou štylistickou figúrou je abecedné poradie (v slovenskom prostredí napr. *Maľovaná abeceda* od J. Smreka).

Aj keď pri prvom pohľade asi nie každý postrehne abecedné poradie slov v anglickom názve, počas pozerania filmu si divák tento fakt možno spätne uvedomí, pretože zvieratká sa vo filme budú objavovať v abecednom poradí. Ako však pristúpiť k preklad názvu?

Jednou z možností prekladu je názov použitý na filmovom festivale *Art Film Fest 2016* vytvorený zostavovateľmi sekcie krátkych filmov: *Nehody, kiks a katastrofy* [Art Film, 2016]. Tento názov oproti originálu nezachováva abecedné poradie slov. Použitie slova *kiks* navyše podľa nás nie je najvhodnejšie, pretože v slovenčine má táto lexéma trochu iné konotácie (*niečo nesprávne, nevhodné, pomýlenie sa, omyl* [Slovník H-L, 2011]) a nevyjadruje úplne povahu „osudných chýb“, akých sa dopustia zvieratká vo filme.

Iný variant názvu ponúka prekladateľka filmu v tituloch, kde namiesto slova *katastrofy* použila slovo *kalamity* podľa anglického *calamities* (Mizere, 2016). Abecedné poradie však nezachovala ani ona.

Z diapazónu slovenských slov, ktoré obsahovo zodpovedajú slovám v anglickom názve, sa nám podarilo vybrať tri, ktoré je možné usporiadať do názvu v abecednom poradí: *Nehody, omyly a pohromy*. Toto abecedné poradie (*n, o, p*) však v slovenčine nie je úplne očividné. Na základe subjektívneho estetického kritéria navyše tento názov považujeme za neľubozvučný. Keďže sa však nižšie ukáže, že v preklade textu abecedné poradie originálu beztak nebude možné zachovať, rozhodli sme sa neklásť naň dôraz ani v názve filmu a pre účely tohto článku (a jeho názvu) sme zvolili kombináciu slov „*Nehody, chyby a pohromy*“.

Abecedné poradie zvierat

Jedným z hlavných problémov prekladu celého textu je abecedné poradie, v ktorom sa zvieratká vo filme spomínajú: *adder*, *bumble bee*, *cricket*, *dragonfly*, *earwig*, *firefly*, *gerbil*, *hedgehog*, *inch worm*, *jerboa*, *killer bee*, *lemming*, *mantis*, *newt*, *octopus*, *possum*, *quail*, *rooster*, *stink bug*, *tarantula*, *uraka bird*, *vinegar fly*, *weta*, *xenopus*, *yellow jacket*, *zebra fly*.

Keď pomenovania zvierat preložíme do slovenčiny, abecedné poradie – jedna z nosných stylistických figúr tohto textu – sa ihneď stratí:

<i>adder</i>	vretenica, zmiya	<i>newt</i>	mlok
<i>bumble bee</i>	čmeliak	<i>octopus</i>	chobotnica
<i>cricket</i>	cvrček	<i>possum</i>	vačica
<i>dragonfly</i>	vážka	<i>quail</i>	prepelica
<i>earwig</i>	ucholak	<i>rooster</i>	kohút
<i>firefly</i>	svätovánska muška, svetluška	<i>stink bug</i>	bzdocha
<i>gerbil</i>	pieskomil	<i>tarantula</i>	tarantula
<i>hedgehog</i>	ježko	<i>uraka bird</i>	straka <i>alebo</i> kapuciarka
<i>inch worm</i>	piadivka	<i>vinegar fly</i>	octová muška, drozofila
<i>jerboa</i>	tarbík	<i>weta</i>	weta
<i>killer bee</i>	afrikanizovaná včela	<i>xenopus</i>	pazúrnatka
<i>lemming</i>	lumík, lemík	<i>yellow jacket</i>	osa saská
<i>mantis</i>	modlivka	<i>zebra fly</i>	pestrica pruhovaná <i>alebo</i> mucha

Ak by nešlo o preklad filmu, ale tlačeného textu, s použitím básnickej licencie by snáď bolo možné zmeniť poradie zvierat podľa abecedného poradia slovenských názvov. V tomto prípade by sme však zas narazili na problém, že v slovenčine názvy viacerých zvierat začínajú tým istým písmenom, kým iné písmená chýbajú: *afrikanizovaná včela*, *bzdocha*, *cvrček*, *čmeliak*, *drozofila*, *chobotnica*, *ježko*, *kohút*, *lumík*, *mlok*, *modlivka*, *osa saská*, *pazúrnatka*, *pestrica pruhovaná*, *piadivka*, *pieskomil*, *prepelica*, *straka*, *svetluška*, *tarantula*, *tarbík*, *ucholak*, *vačica*, *vážka*, *vretenica*, *weta*. Abecedné poradie by sa teda ani v tomto prípade nezachovalo.

Keďže niektoré z pomenovaní sú v slovenčine príliš odborné (*afrikanizovaná včela*, *pestrica pruhovaná*, *osa saská*), pre účely rozprávkového príbehu by ich akiste bolo vhodné zjednodušiť na jednoslovné, aj keď všeobecnejšie pomenovania: *včela*, *pestrica*, *osa*. V niekoľkých prípadoch ide o zvieratá, ktoré sú v slovenskom prostredí málo známe, či úplne neznáme: *pazúrnatka*, *pestrica*, *tarbík*, *weta* a pod. Ich zámena inými, známejšími zvieratami však nie je možná, keďže ide o text filmu, v ktorom sú tieto zvieratá zobrazené. V dvoch prípadoch sa nám nepodarilo s určitosťou dopátrať, o aký druh zvieratá v príbehu ide. Reč je o živočíchoch pomenovaných vo filme *zebra fly* a *uraka bird*.

Zebra fly je názov, ktorý sme v nám dostupných slovníkoch ani anglickojazyčných encyklopédiách nenašli. Pri hľadaní prekladu pomocou latinského názvu tohto hmyzu sme sa dostali k slovenskému pomenovaniu *pestrica pruhovaná* (ľudovo *oska*, či *osička*), čo je hmyz z čeľade *pestricovitá* (*Syrphidae*), pre ktorý je charakteristický zvláštny spôsob letu so schopnosťou „stáť“ vo vzduchu na jednom mieste bez vydávania hlasného bzukotu (Korbel – Krejča, 1981, s. 194). Vo filme sa však podľa tvaru a veľkosti tela i podľa trajektórie letu a vydávaného zvuku zdá, že ide skôr o nejaký druh muchy.

Uraka bird je tiež zriedkavé anglické pomenovanie, ktoré sa nám v dostupných slovníkoch nepodarilo nájsť. Na internete sme sa cez latinský názov dostali k pomenovaniu

kapuciarka. Tá sa však značne odlišuje od vtáka zobrazeného vo filme, ktorým je podľa vonkajších znakov i podľa správania sa (snaha získať predmet, ktorý sa ligoce) jednoznačne straka (bežne v angličtine *magpie*). Tomuto variantu prekladu napomáha aj španielske pomenovanie pre straku – *urraca*.

Aliterácia v biologických názvoch a vlastných menách zvierat

Ďalším problémom prekladateľa pri preklade tohto textu sú vlastné mená zvierat. Každé zviera vo filme má totiž meno, ktoré sa začína rovnakým písmenom abecedy ako jeho biologický názov: *Andrew the Adder*, *Brenda the Bumble bee*, *Colin the Cricket*, *Dana the Dragonfly*, *Edgar the Earwig*, *Freddy the Firefly*, *Geoffrey the Gerbil*, *Hannah the Hedgehog*, *Ivan the Inch worm*, *James the Jerboa*, *Kelly the Killer bee*, *Lisa the Lemming*, *Mary the Mantis*, *Neville the Newt*, *Ollie the Octopus*, *Peter the Possum*, *Quentin the Quail*, *Robert the Rooster*, *Steven the Stink bug*, *Ted the Tarantula*, *Ulrich the Uraka bird*, *Vanita the Vinegar fly*, *Wiremu the Weta*, *Xander the Xenopus*, *Yasmine the Yellow jacket*, *Zachry the Zebra fly*.

Táto aliteráčna dvojica však vo väčšine prípadov pri preklade biologických názvov zvierat zanikne, napr.: *čmeliak Brenda*, *vážka Dana*, *ucholak Edgar*, *svetluška Freddy*, *pieskomil Geoffrey*, *ježko Hannah*, *červík Ivan*, *mlok Neville* a pod.

Aliterácia v ostatných slovách vo verši

Príčina či spôsob skonu každého zvieratka sú opísané slovami, ktoré sa začínajú rovnakým písmenom ako biologický názov a vlastné meno zvieratka. To vo veršoch vytvára aliteráciu¹:

*Andrew the Adder was altered by arrow,
Brenda the Bumble bee, bowled by a barrow,
Colin the Cricket was covered in chunder,
Dana the Dragonfly drowned here down under,
Edgar the Earwig was echoed apart,
Freddy the Firefly fried by a fart,
Geoffrey the Gerbil, engendered a goal,
Hannah the Hedgehog hid down the wrong hole,
Ivan the Inch worm was idly impaled,
James the Jerboa was unjustly jailed,
Kelly the Killer bee was kicked by the keeper,
Lisa the Lemming was levelled by leaper,
Mary the Mantis made a god awful mess,
Neville the Newt was not news at Loch Ness,
Ollie the Octopus went out over the ocean,
Peter the Possum was pickled in potion,
Quentin the Quail was quashed by a quince,
Robert the Rooster, rubbed out by the rinse,
Steven the Stink bug was sliced by a sneeze,
Ted the Tarantula couldn't tolerate trees,
Ulrich the Uraka bird, he was undertaken,
Vanita the Vinegar fly was caught ventilatin',
Wiremu the Weta, he went the wrong way,
Xander the Xenopus, he expired by x-ray,
Yasmine the Yellow jacket was hit by a yachting cap,
Zachry the Zebra fly got done by a zephyr-zap.*

¹ Hrubým písmom tu označujeme len grafickú aliteráciu. Špecifikám aliterácie z pohľadu anglickej výslovnosti sa budeme venovať nižšie.

Skúsenému prekladateľovi netreba vysvetľovať, prečo je text s aliteráciou z hľadiska prekladu problematický, či dokonca nepreložiteľný. Aj aliterácia v ostatných slovách verša pri preklade prirodzene zanikne, rovnako ako aliterácia v názve a vlastnom mene zvierat, o ktorej sme hovorili vyššie. Prekladateľ sa však jednako môže pokúsiť o jej zachovanie, hoci ide o veľmi náročnú prácu. V tomto prípade o to viac, že výber slov je viazaný nielen na obsahovú náplň pôvodného textu, ale aj na vizuálnu stránku filmu.

Nazdávame sa však, že aliterácia nemusí byť v slovenskom preklade prítomná vo všetkých slovách verša, keďže už na prvý pohľad vidno, že ani v pôvodnom znení nie je úplná. Ako neúplnú ju však vnímame len z pohľadu slovenčiny. To je spôsobené iným chápaním aliterácie v angličtine a v slovenčine.

V angličtine existuje viacero rôznych spôsobov vnímania aliterácie. Na rozdiel od slovenčiny, kde túto zvukovú figúru chápeme ako opakovanie rovnakej hlásky na začiatku slov idúcich po sebe [Slovník A-G, 2006], sa v anglickom jazykovednom prostredí na aliteráciu nazerá napríklad ako na opakovanie rovnakého zvuku v prízvukných slabikách, porov.: „Use of the same consonant at the beginning of each stressed syllable in a line of verse“ [Vocabulary Web]. Prízvučné slabiky sa však v angličtine nemusia rovnať začiatkom slov. Preto odchýlky od aliterácie, ktoré zo slovenského pohľadu pôsobia rušivo, nie sú v angličtine až také citeľné, resp. nenarúšajú aliteráciu vo veršoch ako: *Geoffrey the Gerbil, engendered a goal; James the Jerboa was unjustly jailed; Neville the Newt was not news at Loch Ness a Xander the Xenopus, he expired by x-ray*. Hlavný prízvuk v slovách *engendered, unjustly, expired* a v názve *Loch Ness* je totiž na slabikách začínajúcich hláskami, ktoré do veršov aliterácie zapadajú: [m'dʒɛndə(r)d], [ʌn'dʒʌstli], [ɪk'spaɪə(r)d], [ˌlɒx'nɛs].

Zrejme z rovnakého dôvodu nepôsobí rušivo ani predložka *under* vo verši *Dana the Dragonfly drowned here down under*, ktorá má síce prízvuk na prvej slabike, no druhá slabika, začínajúca hláskou [d], je vo výslovnosti napriek absencii prízvuku výrazná.

Ďalšie odchýlky od aliterácie zo slovenského pohľadu predstavujú v angličtine neprízvučné slová. K tomuto typu odchýlok patrí napr. použitie pomocného slovesa *was* ako zložky trpného rodu. Táto slovesná forma sa v texte príbehu ako prvok narúšajúci aliteráciu vyskytuje 13-krát, napr.: *Andrew the Adder was altered by arrow; Colin the Cricket was covered in chunder; Lisa the Lemming was levelled by leaper* a pod. V ďalších štyroch prípadoch aliterácia týmto spôsobom nie je narušená len vďaka zamlčaniu (eclipse) tejto formy pomocného slovesa. Napr.: *Quentin the Quail was quashed by a quince; Robert the Rooster, rubbed out by the rinse* (t. j.: *was rubbed out by the rinse*) a pod.

Ďalším častým narušiteľom aliterácie tohto typu je určitý člen *the*, ktorý sa vyskytuje v každom verši minimálne raz ako prostriedok na spojenie biologického názvu a vlastného mena zvierat: *James the Jerboa, Mary the Mantis* atď. Okrem týchto prípadov sa určitý člen na iných miestach vo veršoch vyskytuje ešte štyrikrát a neurčitý člen osemkrát. Do tejto skupiny patria aj predložky *at, by, in* (dokopy 13 výskytov) a osobné zámeno *he* (3 výskytov). Uvedená definícia však hovorí o aliterácii len v prízvukných slabikách. Neprízvučné slová bez vetného dôrazu teda aliteráciu v angličtine podľa tohto chápania nenarúšajú. Iné vysvetlenie aliterácie v angličtine zas vraví, že aliterácia je opakovanie rovnakého písmena alebo zvuku na začiatku susedných slov alebo slov ležiacich blízko pri sebe, porov.: „The occurrence of the same letter or sound at the beginning of adjacent or closely connected words“ [Oxford Web], resp. tiež: „Alliteration occurs when a series of words in a row (or close to a row) have the same first consonant sound“ [Your dictionary Web]. Rovnako ako v slovenčine sa tu teda hovorí o začiatkoch slov, avšak slová nemusia ležať bezprostredne pri sebe ako v slovenčine. Odchýlky od aliterácie zo slovenského pohľadu, ktoré sme vyššie rozoberali na základe prízvukných a neprízvučných slabík, teda možno vysvetliť aj aplikovaním tohto chápania aliterácie.

Špecifiká anglickej výslovnosti sa pri aliterácii prejavujú aj inak než vo forme prízvukných a neprízvučných slabík. Už sme povedali, že v slovenčine aliteráciu chápeme ako

opakovanie rovnakej hlásky alebo skupiny hlások na začiatku slov idúcich po sebe. Pritom platí, že jedno písmeno zastupuje iba jeden zvuk. V angličtine je však podľa ďalšej z definícií možné za aliteráciu považovať nielen opakovanie rovnakých zvukov, lež aj písmen na začiatku slov, porov.: „the use of the same letter or sound at the beginning of words in a sentence, especially in poetry“ [Macmillan Web]². Tieto písmená však v súlade s pravidlami anglickej výslovnosti môžu v angličtine zastupovať odlišné zvuky. Preto z anglického pohľadu vôbec nepôsobia rušivo verše *Colin the Cricket was covered in chunder*, kde sa na začiatku slov graféma *c* vyslovuje buď ako [k] alebo ako [tʃ]; *Edgar the Earwig was echoed apart*, kde sa graféma *e* vyslovuje ako [e] aj ako [ɪ]; *Geoffrey the Gerbil, engendered a goal*, kde sa graféma *g* vyslovuje aj ako [dʒ] aj ako [g]; *Ivan the Inch Worm was idly impaled*, kde má graféma *i* na začiatku slov výslovnostné varianty [aɪ] a [ɪ]; *Ollie the Octopus went out over the ocean*, kde má graféma *o* dokonca tri výslovnostné varianty – [ɒ], [a], [əʊ]; *Ulrich the Uraka bird, he was undertaken*, kde je graféma *u* tiež vyslovená trojakým spôsobom, teda ako [u], [ə] aj ako [ʌ]; či *Wiremu the Weta, he went the wrong way*, kde sa *w* v slove *wrong* nevyslovuje, kým v ostatných slovách je jeho výslovnosť [w].

V jednom prípade je súčasťou verša slovo *apart* [ə'pa:(r)t]), ktoré do aliterácie nezapadá ani graficky ani zvukovo (prízvuk je v ňom až na slabike začínajúcej hláskou *p*), avšak fonéma na jeho začiatku je aliteráčne dosť blízka iným členom aliteráčného radu, slovám *Edgar* ['edgə] a *echoed* ['ekəʊd], ktoré sú zas graficky prepojené s ďalším členom aliterácie vo verši, teda so slovom *earwig* ['iə(r),wɪg]: *Edgar the Earwig was echoed apart*. Aj tu sa ukazuje iný pohľad na aliteráciu ako v slovenčine. Podľa niektorých definícií aliterácie v angličtine za ňu totiž možno považovať okrem opakovania spoluhlások aj opakovanie samohlások, či dokonca striedanie rôznych samohlások na začiatku slov alebo prízvukných slabík, porov.: „The use of the same consonant (consonantal alliteration) or of a vowel, not necessarily the same vowel (vocalic alliteration), at the beginning of each word or each stressed syllable in a line of verse“ [Collins Web], resp. tiež: „The commencement of two or more stressed syllables of a word group either with the same consonant sound or sound group (consonantal alliteration), or with a vowel sound that may differ from syllable to syllable (vocalic alliteration)“ [Dictionary Web].

Podobný „približný“ aliteráčny rad nájdeme aj vo verši *Xander the Xenopus, he expired by x-ray*, kde ide o kombináciu grafického a výslovnostného chápania aliterácie. Graféma *x* v slovách *Xander* ['zændə] a *Xenopus* ['zenəpəs] sa číta ako [z], kým v slove *x-ray* ['eks'reɪ] sa vyslovuje ako [eks]. Výslovnosť je teda odlišná, no graficky začínajú tieto tri slová rovnako. Štvrtý člen aliteráčného radu – slovo *expired* [ɪk'spaɪə(r)d], ktoré graficky začína písmenom *e*, nemá so slovami *Xander* a *Xenopus* ani grafický ani výslovnostný aliteráčny súvis. Prepája ho s nimi však výslovnosť slova *x-ray*, s ktorým ale slovo *expired* tiež nevytvára stopercentnú aliteráciu, pretože slovo *expired* má oproti slovu *x-ray* prízvuk až na slabike začínajúcej hláskou [s].

Prvkov, ktoré porušujú pravidlá chápania aliterácie nielen zo slovenského, ale aj z anglického pohľadu, je v texte 17 a vyskytujú sa v 11 veršoch z 26. V siedmich prípadoch ide o prísudok, teda o nosnú časť vety, napr. o pomocné sloveso *couldn't*: *Ted the Tarantula couldn't tolerate trees*; sloveso *was* ako plnovýznamové sloveso: *Neville the Newt was not news at Loch Ness*; sloveso *went* ako súčasť frázového slovesa: *Ollie the Octopus went out over the ocean*; ustálené spojenie *get done* (*nechať sa okabátiť*, *nechať sa dobehnúť*) použité dokonca v prenesenom význame: *Zachry the Zebra fly got done by a zephyr-zap*; frázové sloveso *rub out*: *Robert the Rooster, (was) rubbed out by the rinse*; a dva prípady plnovýznamového slovesa v trpnom rode: *Vanita the Vinegar fly was caught ventilatin'*; *Yasmine the Yellow jacket was hit by a yachting cap*.

² Ďalšie z chápaní aliterácie v angličtine však tvrdí presný opak – teda že aliteráciu vytvárajú zvuky, nie písmená: „An important point to remember here is that alliteration does not depend on letters but on sounds. So the phrase *not knotty* is alliterative, but *cigarette chase* is not.“ [Literary devices Web].

Ďalšie prvky, ktoré skutočne narušajú aliteráciu nielen zo slovenského, ale aj z anglického pohľadu, sú veľmi rôznorodé (hrubým písmom je vyznačené narušenie aliterácie z grafického pohľadu, podčiarknutím narušenie z pohľadu výslovnosti): *Dana the Dragonfly drowned here down under*; *Edgar the Earwig was echoed apart*; *Hannah the Hedgehog hid down the wrong hole*; *Mary the Mantis made a god awful mess*; *Neville the Newt was not news at Loch Ness*; *Yasmine the Yellow Jacket was hit by a yachting cap*.

V niektorých prípadoch je prvok narušajúci aliteráciu evidentný až príliš: *Mary the Mantis made a god awful mess*; *Yasmine the Yellow Jacket was hit by a yachting cap*. Na jednej strane to podľa nášho názoru dokazuje, že je veľmi ťažké tvoriť vety s dokonalou aliteráciou. Na strane druhej však toto narušenie „jednotvárnej“ systematickej aliterácie plní vnesením akejsi disharmónie funkciu oživujúceho prvku. Niekedy je zas aliterácia takto „silno“ narušená akiste preto, že inak by nebolo možné dosiahnuť rým, porov.: *yachting cap* rýmované so *zephyr zap*.

V niektorých prípadoch je aliterácia narušená priamo druhou zložkou dvojslovného pomenovania zvierat: *inch worm* vo verši *i*; *killer bee* vo verši *k*; *stink bug* vo verši *s*; *uraka bird* vo verši *u*; *yellow jacket* vo verši *y*; *zebra fly* vo verši *z*. Je pritom zaujímavé, aké je vnímanie aliterácie relatívne: pomenovanie *dragonfly* aliteráciu nenaruša, keďže je vnímané ako jednoslovné, kým pomenovanie *zebra fly* ju z grafického pohľadu naruša, lebo je dvojslovné, hoci etymologicky ide o analogický spôsob slovtvorby ako pri slove *dragonfly*.

Hoci aliterácia v tomto veršovanom texte nie je dodržaná úplne, väčšina veršov obsahuje rovnaký počet slov aliteračného radu, a to štyri. Z dvadsiatich šiestich veršov je toto pravidlo uplatnené v devätnástich. Štyri verše obsahujú po 3 slová aliteračného radu, dva verše ich obsahujú 5 a v jednom verši ich je z grafického pohľadu päť, no z výslovnostného sú štyri (*Wiremu the Weta, he went the wrong way*). Slová aliteračného radu sú vo väčšine prípadov rytmicky rozmiestnené tak, že sa striedajú s neprízvučnými slovami, v ktorých aliterácia nemusí byť dodržaná, resp. s inými slovami, ktoré aliteráciu narušajú skutočne (viď vyššie). Všetkých 26 veršov začína vlastným menom podľa abecedného poradia a 23 veršov sa slovom začínajúcim na písmeno podľa abecedného poradia aj končí, napr.:

Ollie the Octopus went out over the ocean,
Peter the Possum was pickled in potion,
Quentin the Quail was quashed by a quince,
Robert the Rooster, rubbed out by the rinse.

Verš nie je ukončený slovom podľa abecedného poradia iba vo veršoch D, E a Y. Ukončenie veršov D a E sme analyzovali vyššie – posledné slová v nich (*under a apart*) možno s prizmúrením oka predsa len do aliterácie zaradiť. Verš Y síce nekončí slovom zapadajúcim do aliteračného radu, avšak posledné slovo v ňom je podstatné meno *cap*, ktoré je bližšie určené prídavným menom *yachting* začínajúcim v súlade s aliteračným radom. Ak túto determinatívnu syntagmu chápeme ako jeden celok, môžeme aj ukončenie verša Y považovať za abecedné.

Aliterácia sa vo filme vyskytuje okrem textu rozprávky ešte na jednom mieste. Po dočítaní rozprávky zaželá *Otec Vačica* svojim deťom dobrú noc a tie mu odpovedia vetou *Don't let the bed bugs bite*.

Navrhované možnosti prekladu

Z opisu východiskového textu je zrejme, že abecedné poradie ako štýlotvorný činiteľ textu nebude možné v preklade zachovať, pretože ide o sprievodný text filmu. K zachovaniu ďalších zvukovo-štylistických figúr pôvodného textu môže prekladateľ pristúpiť viacerými spôsobmi:

1. Preložiť obsah výpovede bez zachovania zvukových figúr.

V tomto prípade sú potlačené všetky štylistické figúry pôvodného textu – aliterácia, rytmus aj rým. Tento spôsob prekladu bol použitý v titulkoch k filmu na festivale Art Film Fest 2016, kde bolo hlavným cieľom poskytnúť divákovi, ktorý neovláda anglický jazyk, obsah výpovede. Text titulkov v preklade Zuzany Mizere (Mizere, 2016) uvádzame s láskavým dovolením prekladateľky:

*Užovku Andrewa zasiahol šíp.
 Čmeliaka Brandu prešiel fúrik.
 Cvrčka Colina zavalili zvratky.
 Vážka Dana sa utopila.
 Ucholaka Edgara roztrhlo na kusy.
 Svetlušku Freddy spálil prd.
 Pieskomil Geoffrey ohrozil gól.
 Ježko Hannah skončil v nesprávnej diere.
 Červík Ivan bol nabodnutý.
 Tarbík James bol nespravodlivo uväznený.
 Včelu Kelly odkopol brankár.
 Lumíka Lisu zrovnal so zemou skokan.
 Modlivka Mary spôsobila hrozný zmätok.
 Mlok Neville nebol ničím nezvyčajným v jazere Loch Ness.
 Chobotnica Ollie skonala nad oceánom.
 Vačica Peter skončila v náleve.
 Prepeličku Quentina zlikvidovala krabica.
 Kohúta Roberta zmietli splašky.
 Smradľavého chrobáka Stevena rozsekalo kýchnutie.
 Tarantula Ted neznášala stromy.
 Straku Ulricha to prevalcovalo.
 Na octovú mušku Vanitu to prišlo počas okysličovania.
 Boh odporných vecí sa vydal nesprávnou cestou.
 Pazúrnatka Xander bola vystavená žiareniu.
 Do osy Yasmine vrazil kapitán jachty.
 Muchu Zachryho odpravil zafírový špic.*

Keďže prekladateľka zachovala pôvodné anglické mená zvierat, v niektorých prípadoch nastal nesúlad v gramatickom rode zvierat'a a biologickom rode vlastného mena: *užovka Andrew*, *čmeliak Brenda*, *svetluška Freddy*, *ježko Hannah*, *lumík Lisa*, *vačica Peter*, *prepelica Quentin*, *tarantula Ted*, *straka Ulrich*, *mucha Zachry*. Tento nesúlad je niekde ešte umocnený slovesom, ktoré sa v rode zhoduje s biologickým názvom zvierat'a, nie však s jeho vlastným menom: *Ježko Hannah skončil v nesprávnej diere*; *Vačica Peter skončila v náleve*; *Tarantula Ted neznášala stromy*. Podotýkame ale, že z pohľadu tradičných prekladateľských postupov – teda bez zacielenia na aliteráciu v cieľovom texte – si prekladateľka počínala správne.

Prekladu sa však dajú vytknúť niektoré iné nepresnosti, napr.: *užovka Andrew* – správne: *zmija Andrew*; *červík Ivan* – správne: *piadivka Ivan*; *včela Kelly* – správne: *osa Kelly*; *smradľavý chrobák Steven* – správne: *bzdocha Steven*; *Pieskomil Geoffrey ohrozil gól* – správne: *Pieskomil Geoffrey spôsobil/vyvolal gól* (zrejme podvedomá zámena slovies *engender* a *endanger*); *Na octovú mušku Vanitu to prišlo počas okysličovania* – správne: *Octovú mušku Vanitu zachytilo vetranie*, resp. *Octová muška Vanita bola vdýchnutá*; *Do osy Yasmine vrazil kapitán jachty* – správne: *Do osy Yasmine vrazila jachtárska čiapka* (anglické slovo *cap* preložené nesprávne ako *kapitán* zrejme asociáciou so skratkou pre slovo *captain*, ktorej správna podoba je však *capt.*); Kým použitie výrazu *mucha Zachry* na preklad anglického

Zachry the Zebra fly je vhodné (k nejednoznačnosti prekladu pomenovania *zebra fly* sme sa vyjadrili vyššie), použitie výrazu *boh odporných vecí* na preklad anglického pomenovania *weta* nás prekvapilo už pri prvom pozieraní filmu na festivale Art Film Fest 2016. Pri hľadaní informácií o tomto živočíchovi na internete sme narazili na článok, v ktorom sa vraví: „Weta je maorský názov, ktorý zahrnuje asi 70 endemických hmyzích druhů Nového Zélandu. [...] Názov v preklade znamená Bůh odporných věcí.“ [Weta Web]. Zrejme sa prekladateľka inšpirovala týmto zdrojom, nepovažujeme však tento preklad za vhodný.

2. Zachovať aliteráciu aspoň v biologických názvoch a vlastných menách zvierat.

Keďže vlastné mená zvierat nemajú v tomto texte žiadnu obsahovú funkciu, môžeme ich v preklade nahradiť úplne inými vlastnými menami, ktoré s biologickými pomenovaniami zvierat vytvoria aliteračné dvojice. A tak *Andrew the Adder* nebude *zmija Andrew*, lež *zmija Zuzana*; *Dana the Dragonfly* nebude *vážka Dana*, lež *vážka Viola*; *Robert the Rooster* nebude *kohút Robert*, lež *kohút Karol* atď. Pri tomto spôsobe prekladu dosiahneme čiastočnú aliteráciu, ktorá aspoň sčasti napodobňuje zvukovú stránku pôvodnej verzie:

*Piadvika Petra bola daromne nabodnutá.
 Tarbika Tomáša nespravodlivo uväznili.
 Včelu Violu odkopol brankár.
 Lumíka Lojza zrovnal so zemou skokan.
 Modlivka Marta spôsobila hrozný zmätok.
 Mlok Mustafa nebol neznámy v jazere Loch Ness.
 Chobotnica Chloé skonala nad oceánom.
 Vačicu Vanesu naložili do nálevu.*

Uvedený úryvok je opäť časť prekladu *Z. Mizere*, ktorý sme však doplnili o aliteráciu v názve a mene zvierat. Zmena vlastných mien zvierat na základe princípu aliterácie už pri prvom čítaní navodzuje dojem istej expresivity v porovnaní s neutrálnym textom prekladu *Z. Mizere* zameraným len na obsah.³

Výber mien môže byť úplne náhodný, ale môže sa tiež prispôbiť rôznym kritériám (napríklad rytmu v dvojiciach veršov a i.). V uvedenom úryvku sme sa napríklad snažili siahť po menách, obsahujúcich v rámci slova spoluhlásky podobné tým, ktoré sa vyskytujú v biologickom názve zvierat. Spojenie *pieskomil Pavol* sa teda javilo o čosi vhodnejšie (zvukomalebnejšie) než spojenie *pieskomil Peter*; *ježko Jožko* vhodnejšie než *ježko Juraj*; *tarbík Tibor* vhodnejšie než *tarbík Tadeáš* a pod. Týmto spôsobom sme preklad oproti originálu síce obohatili o zvukovú figúru, ktorá sa v pôvodnej verzii nenachádzala, avšak jej použitím sme o trochu viac prispeli k zvukomalebnosti textu v cieľovom jazyku, čím sme kompenzovali absenciu aliterácie vo zvyšných slovách veršov. Takýto „nadstavbový“ postup je ale na subjektívnom zvážení každého prekladateľa.

Nahradenie pôvodných mien zvierat inými je zdanlivo veľmi jednoduchý proces. Avšak iba zdanlivo. Toto riešenie totiž nie je použiteľné vo všetkých prípadoch, pretože v slovenčine neexistujú vlastné mená začínajúce na niektoré písmená abecedy, napr. *Č*, *Ch*, *W*. V prípade tohto textu musí teda prekladateľ čeliť ťažkostiam pri preklade pomenovania *Brenda the Bumble Bee* na *čmeliak Č ___ (?)*; či pomenovania *Ollie the Octopus* na *chobotnica Ch ___ (?)*.

³ Keďže je však preklad *Z. Mizere* textom titulkov, dovolíme si zároveň tvrdiť, že prekladateľka by si v slovenskom kultúrnom prostredí ani nemohla dovoliť zmeniť anglické mená zvierat na slovenské, hoci aliterácie vhodné. Zo skúseností totiž predpokladáme, že by sa pri každom premietaní našiel v kinosále najmenej jeden „kritik“, ktorý by pri východe zo sály, či dokonca priamo počas premietania, veľmi „fundovane“ okomentoval skutočnosť, že si niekto dovoľil preložiť či nahradiť napríklad meno *Andrew (Andrew the Adder)* menom *Zuzana (zmija Zuzana)*, keď „mená sa predsa neprekładajú“.

Riešením by zrejme bolo siahnuť po cudzokrajných alebo vymyslených (napr. zvukomalebných) vlastných menách.

Preklad pomenovania *Wiremu the Weta* je o to náročnejší, že nielenže v slovenčine neexistuje vlastné meno začínajúce grafémou *W* (hoci sa vyskytujú „moderné“ mená ako *Wiliam, Wanda, a i.*), ale novozélandského živočicha *weta*, ktorého prevzatý názov v tejto podobe sa vyskytuje len v odborných publikáciách, zrejme na Slovensku pozná málokto.

Ďalšou z nečakaných nástrah pri tomto spôsobe prekladu je zmena mužského mena (*Peter the Possum*) na ženské (*vačica Vanesa*) podľa gramatického rodu zvierat'a v slovenčine. Táto zmena by vôbec nebola problémom, keby vačica nebola prvým zvieratkom vo filme, ktoré pred svojím skonom vykrikuje ľudským hlasom – a to evidentne mužským. Východiskom by tu zrejme bolo zvoliť vlastné meno (a tým aj biologický rod) vačice podľa mimotextových skutočností vo filme, aj keď na úkor zhody v gramatickom rode, teda napr. *vačica Viktor*.

Napokon, hneď v ďalšom verši sa porušeniu zhody v gramatickom rode nevyhneme, pretože v ňom vystupuje prepelica, ktorá je vo filme podľa sfarbenia a iných znakov pohlavného dimorfizmu očividne samčekom. Hoci je teda v slovenčine podstatné meno *prepelica* ženského rodu, musíme siahnuť po vlastnom mene mužského rodu, napr. *prepelica Peter*. Mohli by sme tiež použiť podstatné meno *prepeličiak*, čo však nie je bežne používané pomenovanie.

3. Zachovať aliteráciu len v názve a mene zvierat'a a zachovať rým.

Aj predošlý spôsob prekladu je ešte možné vylepšiť. V pôvodnej verzii sú verše rýmované. Ak teda aj verše v preklade obohatíme rýmom, dosiahneme zvukovú štylizáciu, ktorá zároveň zdôrazní aliteráciu v dvojici „názov zvierat'a + meno zvierat'a“ na začiatku veršov. Napr.:

*Prepelicu Pavla zavalili duly.
Kohúta Karla vodou odsunuli.
Bzdochu Boženu kýchnutie rozťalo.
Tarantula Táňa stromy neznášala
Straku Simonu v asfalt pochovali.
Drozoфіlu Danu prístrojom vdychovali.
Weta Wanesa zlou cestou sa vydala.
Pazúrnatka Perzea pre röntgen expirovala.
Osu Olinu udrela čiapka kapitána.
Pestricu Praskovju zmarila ocel' leštená...*

Pri hľadaní rýmu zistíme, že možností na preklad je naozaj dosť, hoci nie vždy s použitím normatívneho registra. Porovnajme napr. dve možnosti prekladu anglických veršov *W* a *X*:

*Weta Wanesa zlou cestou sa vydala.
Pazúrnatka Perzea pre röntgen expirovala.*
(so zachovaním rovnakej lexémy ako v angličtine: *expired – expirovala*)
alebo:
*Weta Wanesa zlou cestou šla.
Pazúrnatka Perzea na röntgen pošla.*
(s použitím expresívneho výrazu *pôjst' na niečo*).

4. Snažiť sa o zachovanie aliterácie v celom preklade.

Ďalšou možnosťou prekladu je snaha o ešte dokonalejší transfer zvukových vlastností, ktoré má text vo východiskovom jazyku, do textu v cieľovom jazyku. Okrem zachovania rýmu a aliterácie v názve a mene zvierat'a máme na mysli najmä snahu o zachovanie aliterácie v ostatných slovách verša. Ako sme už uviedli, nazdávame sa, že aliterácia nemusí byť

prítomná v každom slove vo verši, keďže ani v pôvodnom znení nie je stopercentná. Postačilo by, ak bude prítomná vo väčšine slov verša:

Andrew the Adder was altered by arrow

Zmiju Zuzanu zasiahol šíp

Tento spôsob prekladu možno nie je neuskutočiteľný, avšak hľadanie vhodného riešenia so zachovaním aliterácie a obsahu zodpovedajúceho dejú na plátne, je akiste veľmi náročné na čas. Preto môže táto snaha skončiť veľmi skoro – pri našom pokuse o aliteračný preklad skončila už pri anglickom verši s aliteráciou na písmeno B: *Brenda the Bumble Bee, bowled by a barrow*, ktorý sa nám aliteračne preložiť nepodarilo: *Čmeliaka Čima prešiel fúrik*. Ako jedna z možností sa javil preklad *Čmeliaka Čima čapli táčky*, avšak pri tomto znení sa v treťom slove aliteračného radu dostávame do expresívneho, resp. hovorového registra (*čapli*). Na druhej strane, hoci slovo *táčky* do aliteračného radu nezapadá, hláska [č] v jeho strede je dosť výrazná, takže napomáha aliterácii podobne, ako napr. hláska [dz] v anglickom slove *engendered* vo verši G v pôvodnej verzii. Na zväzanie tu však ostáva aj použitie vlastného mena *Čimo* na preklad mena *čmeliaka*, ktoré sa v slovenčine vďaka rozprávkovej básni Ľudmily Podjavorinskej (Čin-Čin, 1943), a možno tiež vďaka zvukomalebnosti, spája skôr s vrbami. Podobné a možno aj zložitejšie úvahy čakajú na prekladateľa pri snahe o zachovanie aliterácie pri každom písme.

5. Licentia poetica

Pri preklade umeleckého diela existuje možnosť využiť do istej miery básnickú licenciu. Ak by v prípade textu, ktorý analyzujeme, nešlo o scenár animovaného filmu, ale o tlačný text, bolo by možné uplatniť básnickú licenciu tak, že by sa poradie zvieratiek v preklade poprehadzovalo podľa abecedného poradia cieľového jazyka.

Pohybujeme sa však iba v teoretickej rovine, pretože stále musíme mať na pamäti, že analyzovaným materiálom je sprievodný text filmu. Ak by sme teda poprehadzovali poradie zvierat podľa abecedného poradia ich názvov v slovenčine, museli by sme tvorcov filmu osloviť s požiadavkou, aby film pre slovenský trh v tomto poradí prestrihali. A to je samozrejme utopická myšlienka.

Navyše by sme narazili aj na problém spomenutý už vyššie, a to, že niektoré písmená sa v slovenčine vyskytujú viackrát (m: *mlok*, *modlivka*, p: *pazúrnatka*, *pestrica*, *piadivka*, *pieskomil*, *prepelica*, t: *tarantula*, *tarbík*, v: *vačica*, *vážka*), kým iné písmená abecedy sa nevyskytujú vôbec (e, f, g, h, i, n, r). V jednom prípade sa názov zvieraťa dokonca začína písmenom, ktoré patrí do rozšírenej abecedy (č: *čmeliak*), zatiaľ čo iné písmená tohto typu zastúpené nie sú.

Rovnomerné abecedné poradie by sa však dalo dosiahnuť ešte vyšším stupňom básnickej licencie, a to tak, že pomenovania zvierat začínajúce písmenami, ktoré sa vyskytujú viackrát, by sme nahradili pomenovaniami zvierat, ktoré sa začínajú chýbajúcimi písmenami. V tomto prípade by sa však už prekladateľ stal do vysokej miery spoluautorom textu. A tu sa už hádam ako vhodnejšie javí napísať rovno celé vlastné dielko, hoci s povahou plagiatu, či inšpirovaného diela. Ak by sa tak stalo, museli by sme už tvorcov filmu – animátorov, ktorých bolo mimochodom 44, osloviť s požiadavkou, aby pre slovenský trh vytvorili film úplne nový, so zvieratkami v poradí podľa slovenskej abecedy. A to je nápad ešte utopickejší, než ten predošlý.

Záver

Z uvedenej analýzy zvukovo-štylistických vlastností textu vo východiskovom jazyku vyplýva, že ich úplné zachovanie nie je v preklade možné. Z analýzy viacerých prekladateľských postupov, ktoré v článku ponúkame, je zas zrejmé, že miera zachovania zvukovo-štylistických figúr závisí od zvoleného prekladateľského postupu.

Jednou z vhodných možností prekladu, ktorá bola aj reálne využitá na filmovom festivale Art Film Fest 2016, je preklad obsahovej informácie textu bez zachovania zvukovo-štylistických figur. Je však na zváženie, či v prípade tohto filmu je obsah jediným dôležitým prvkom textu. Na vytváraní celkového dojmu z tohto filmu sa totiž spolu s obrazovou stránkou výrazným spôsobom podieľa stránka zvuková – najmä aliterácia (spolu s rytmom a rýmom). Ide tu teda skutočne o audio-vizuálny dojem (zámerne napísané so spojovníkom), ktorý sa pri „informačnom“ preklade textu stráca.

Ako oveľa vhodnejší spôsob prekladu tohto textu sa preto ukazuje tretia z opisovaných možností – využitie aliterácie v biologickom názve a vlastnom mene zvierat a súčasne zachovanie rýmu vo veršoch. Aj pri tejto možnosti sa síce v preklade stratí časť zvukového charakteru pôvodného textu (presnejšie aliterácia v ostatných slovách vo verši a abecedné poradie veršov), avšak celkový zvukový charakter prekladu je oveľa bližší originálu.

Ak však chceme sprostredkovať zvukovú stránku pôvodnej verzie úplne, potom je najvhodnejšie uvádzať film v pôvodnom znení s titulkami. A tu zas zo skúseností pri práci s titulkovanými filmami vieme, že je málo pravdepodobné, aby bežný divák vnímal pri čítaní titulkov také „detaily“, ako sú aliterácia, rytmus a rým. Obzvlášť vtedy, ak má film rýchly spád a na plátne sa toho deje veľa, ako práve v tomto krátkom filme.

Aj to nás vedie k záveru, že vhodnosť použitia tej či onej možnosti prekladu závisí aj od spôsobu, akým bude preklad použitý. Preklad s čiastočným zachovaním zvukovo-štylistických figur by bolo vhodné použiť pri dabingu (a tiež pri prípadnej tlačenej verzii textu). V slovenských titulkoch pri pôvodnej zvukovej verzii filmu by zrejme bolo vhodnejšie použiť informačný preklad bez zachovania zvukovo-štylistických figur.

Literatúra

Art Film Fest 2016. 2016. [s. l.]: Art Film Fest, s. r. o.

KORBEL, L., KREJČA, J. 1981. *Z našej prírody : Živočíchy*. Bratislava: Príroda.

MIZERE, Z. 2016. *Nehody, kisky a kalamity*. Nepublikovaný preklad titulkov k filmu *Accidents, Blunders & Calamities* premietaných na filmovom festivale *Art Film Fest Košice 2016*

PODJAVORINSKÁ, E. 1943. *Čin-Čin*. Bratislava: Mladé letá.

POPOVIČ, A. 1971. *Poetika umeleckého prekladu*. Bratislava: Tatran.

[Slovník A – G, 2006] – *Slovník súčasného slovenského jazyka. A – G*. 2006. Hl. red. K. Buzássyová – A. Jarošová. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.

[Slovník H – L, 2011] – *Slovník súčasného slovenského jazyka. H – L*. 2011. Hl. red. A. Jarošová, K. Buzássyová. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.

SMREK, J. 1954. *Maľovaná abeceda*. Bratislava: Mladé letá

Elektronické odkazy

[Accidents Web] // *Accidents, Blunders and Calamities* on Vimeo. [Elektronický dokument]. URL: <https://vimeo.com/172490277> Overené: 20.11.2017.

[Dictionary Web] // Alliteration | Define Alliteration at Dictionary.com. [Elektronický dokument]. URL: <http://www.dictionary.com/browse/alliteration> Overené: 20.11.2017.

[Literary devices Web] // Alliteration – Examples and Definition of Alliteration. [Elektronický dokument]. URL: <https://literarydevices.net/alliteration/> Overené: 20.11.2017.

[Macmillan Web] // alliteration (noun) definition and synonyms | Macmillan Dictionary. [Elektronický dokument]. URL:

<http://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/alliteration> Overené: 20.11.2017.

[Oxford Web] // alliteration – definition of alliteration in English | Oxford Dictionaries. [Elektronický dokument]. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/alliteration> Overené: 20.11.2017.

[Your dictionary Web] // Alliteration Examples. [Elektronický dokument]. URL: <http://examples.yourdictionary.com/alliteration-examples.html> Overené: 20.11.2017.

[Vocabulary Web] // alliteration – Dictionary Definition : Vocabulary.com. [Elektronický dokument]. URL: <https://www.vocabulary.com/dictionary/alliteration> Overené: 20.11.2017.

[Weta Web] // Na Novém Zélandu žije hmyz těžší než myš, říká se mu Bůh odporných věcí. [Elektronický dokument]. URL: <https://www.novinky.cz/koktej1/252322-na-novem-zelandu-zije-hmyz-tezsi-nez-mys-rika-se-mu-buh-odpornych-veci.html> Overené: 20.11.2017.

Kontakt

PaedDr. Ján Keresty, PhD.

Ekonomická univerzita v Bratislave

Fakulta aplikovaných jazykov

Katedra románských a slovanských jazykov

Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava

Slovenská republika

Email: jan.keresty@euba.sk